

Explanation Social Justice Relationship and improvwmnt of Social Laziness Security in the Rural Areas, Case Study, Ardabil County

Vakil Heidari Sarban^{1*}

Article history:

Submitted: 19 July 2023

Revised: 23 January 2024

Accepted: 23 April 2024

Available Onlin: 23 April 2024

How to cite this article:

Heidari Sarban, V. 2025. Explanation Social Justice Relationship and improvwmnt of Social Laziness Security in the Rural Areas, Case Study, Ardabil County. Rural Development Strategies, 12(2): 298-319.

DOI: 10.22048/rdsj.2025.407643.2120

Abstract

The origins of social loafing begin with “The Ringelmann Effect,” which describes the tendency for individuals to lower their productivity when in a group, Ingham, Levinger, Graves and Peckham relabeled this effect “social loafing” when they were successful in demonstrating individual effort declines in a curvilinear fashion when people work as a group or only believe they are working in a group. Some of thinkers regarding underdevelopment of country say that political systems hinder development of country. Namely, the objective factors prefer at subjective factors. It is clear that the people of country belief the development of top-down. Hence, they forget the functionality of their role on development. It appears that when there is no sense of equality in society, people lose motivation to work and participate in community activities. When such activities decline, society faces stagnation and recession. Numerous crises may then arise, including unemployment, weakened social capital, environmental degradation, and increased social conflicts. Therefore, efforts should be made to distribute resources and opportunities fairly in order to encourage citizens to work productively rather than succumb to idleness. Accordingly, this study aims to examine the relationship between the sense of social justice and social loafing among villagers in the rural areas of Ardabil County. The research method was analytical -explanative survey type. It can be said that studied population in this study consists of all villagers living in rural areas of Ardabil County in 2016 (N= 85053), among which 383 persons were selected as statistical sample using Cochran formula. Sample size was determined based on the Cochran’s formula and the required data were collected through questionnaires. A sense of social justice serves as a strong incentive for individuals to overcome laziness and irresponsibility, inspiring them to take active roles in the development of rural areas with determination and commitment. It also fosters a sense of responsibility that encourages hard

1 - Full Professor of Geography and Rural Planning, Department of Geography and Urban and Rural Planning, Faculty of Humanities, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran

Corresponding Author: Vheidari@gmail.com

work and productivity within rural communities. Many scholars believe that the development and growth of a country depend on the hard work and active participation of its people. Regarding the reinforcing of social ethic relationship and making information on work value and decreasing of social loafing must say that social ethic improve the discoing-making and performances at all level of bossiness. Finally, the results of Pearson test, there as significant relation between the variables of political freedom realization, access to resource and facilities, access to equal opportunities, having an acceptable income, possibility social participation and the intervention at development management with variables of a social just sense.

Keywords: Sense of Social Justice, Social Loafing, Social development, Rural Development Management, Ardabil County.

مقاله پژوهشی

تبیین رابطه احساس عدالت اجتماعی با تنبلی اجتماعی ساکنان مناطق روستایی شهرستان اردبیل

وکیل حیدری ساربان^{*۱}

تاریخ دریافت: ۲۸ تیر ۱۴۰۲

تاریخ بازنگری: ۳ بهمن ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش: ۴ اردیبهشت ۱۴۰۳

چکیده

امروز، عدالت اجتماعی نقش قاطع و تعیین کننده‌ای در تحریک انگیزش افراد در نیل به اهداف خود از منظر کار و فعالیت بیش تر دارد به این خاطر، هدف این مقاله تبیین رابطه احساس عدالت اجتماعی با تنبلی اجتماعی ساکنان مناطق روستایی شهرستان اردبیل می‌باشد. این تحقیق هدف، نوع کاربردی و به روش توصیفی-تحلیلی و با استفاده از روش پیمایش انجام شده است. این تحقیق در سال ۱۴۰۱ صورت انجام شده است. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش، شامل کل روستاییان بالای ۱۵ سال ساکن در مناطق روستایی شهرستان اردبیل می‌باشد (N=۱۲۳۲۶۴)، که از این میان تعداد ۳۸۳ نفر با استفاده از فرمول کوکران و با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی ساده به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. در این تحقیق، روش گردآوری داده‌ها برای پاسخ‌گویی به سؤالات تحقیق، به دو صورت اسنادی (داده‌های ثانویه) و پیمایشی (داده‌های اولیه) و ابزار مورد استفاده در روش پیمایشی، پرسش‌نامه و مصاحبه بوده است. روایی صوری پرسش‌نامه توسط پانل متخصصان مورد تأیید قرار گرفت. مطالعه راهنما در منطقه مشابه جامعه آماری با تعداد ۳۰ پرسش‌نامه و با داده‌های کسب شده و استفاده از فرمول ویژه آلفای کرونباخ در نرم افزار SPSS، پایایی بخش‌های مختلف پرسش‌نامه تحقیق ۰/۷۸ الی ۰/۹۱ بدست آمد. نتیجه حاصل از آزمون همبستگی پیرسون نشان داد به جز متغیرهای امکان دسترسی به خواسته‌ها، دسترسی به خدمات اجتماعی و حاکمیت شایسته‌سالاری بین تمامی متغیرهای تحقیق از جمله عدم تحقق آزادی‌های سیاسی، دسترسی به منابع و امکانات، دسترسی به فرصت‌های برابر، نبود تعیض‌های اجتماعی، حاکمیت قانون و ثبات آن، برخورداری از درآمد قابل قبول، امکانات دستیابی به خواسته‌ها، دسترسی به خدمات اجتماعی، امکان مشارکت اجتماعی، نقش داشتن در مدیریت توسعه و حاکمیت شایسته‌سالاری با بهبود تنبلی اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد و سرانجام، نتایج حاصل از رگرسیون چند متغیره نشان داد که متغیرهای پیش‌بین قابلیت پیش‌بینی ۴۴ درصد ($R^2 = 0/44$) از میزان وارپانس متغیر وابسته (احساس امنیت اجتماعی) را دارند. در خاتمه، با توجه به تحلیل نتایج، پیشنهاداتی کاربردی از جمله فرهنگ‌سازی گسترده از منظر این که کار سوازی از پاداش مادی دارای قداست به غایت بیش تری است، پیشبرد شعار کار هم‌چون زندگی و زندگی هم‌چون کار، تقویت ثبات سیاسی و به تبع آن شکوفایی اقتصادی و کاهش نابرابری و ایجاد انگیزه برای کار و فعالیت، مبادرت به ارتقای شاخص‌های رفاه اجتماعی و مبادرت به تحقق عدالت توزیعی، به کار گرفته شدن روستاییان در فعالیت‌های توسعه‌ای و از حاشیه به متن کشاندن آنان، تحقق شایسته‌سالاری و گردش آزاد نخبگان و تحقق حکمرانی اقتصادی مطلوب نیز ارائه شده است.

۱ - استاد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری و روستایی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.
(* - نویسنده مسئول: Vheidari6490@gmail.com)

کلمات کلیدی: احساس عدالت اجتماعی، تنبلی اجتماعی، توسعه اجتماعی، مدیریت توسعه روستایی، شهرستان اردبیل.

مقدمه

تنبلی اجتماعی، گرایش افراد به کاهش تلاش و کوششان در فعالیت‌های گروهی و دسته جمعی است. این اصطلاح اولین باور توسط رینگلمن^۱ (۱۹۱۳)، در خصوص طناب‌کشی افراد و گروه‌ها مطرح شد. ایشان علیرغم این که انتظار داشت عملکرد افراد در کار گروهی بالاتر باشد ولی در کمال تعجب دریافت که میزان تلاش و کوشش افراد در کار گروهی پایین‌تر از زمانی است که به صورت انفرادی عمل می‌کنند (رینگلمن، ۱۹۱۳). افزون بر این، در سال ۲۰۱۰ اینگهام و همکاران^۲ در مطالعات میدانی خود دریافتند که ارتباطات و تشریک مساعی و هماهنگی دلیل اصلی کاهش تلاش و کوشش افراد نیست، بلکه دلیل اصلی تلاش و کوشش کمتر افراد، فقدان انگیزش آنان می‌باشد.

ویلیامز و هارکینس^۳ در سال ۱۹۷۹ واژه و عبارت (Social Loafing) را ابداع کردند و در پروژه تحقیقاتی خود تلاش فرد و گروه درگیر در یک سری فعالیت‌ها را مورد مقایسه قرار داده و به نتیجه مشابه رینگلمان دست یافتند. مطالعات بعدی که توسط پژوهشگران بعدی صورت گرفت نیز درستی این مطالعات و یافته‌ها را تأیید کرد و سر انجام، به کمک مطالعات انجام شده قبلی جاسوالا^۴ (۲۰۱۰)، رفتار فردی را که به کاهش تلاش و کوشش به مثابه تنبلی اجتماعی منجر می‌شود را ابداع و کشف کرد. در این مطالعه اندیشه و مفهوم تنبلی اجتماعی در پنج قالب بر حسب بعد نگرش آدم‌های عاطل و بی‌هوده، رفتارها و نتایج تنبلی اجتماعی مورد بررسی قرار گرفت.

به باور ویلیامز و سومر^۵ (۲۰۰۰) و جرج^۶ (۱۹۹۸)، قابلیت

شناسایی و پاسخگویی فردی (قابلیت رؤیت وظیفه و مأموریت و کار) یکی از عوامل کلیدی در تقلیل تنبلی اجتماعی محسوب می‌شود. افزون بر این، مطالعات بسیاری نشان می‌دهد که میزان دسترسی برابر به فرصت‌های اجتماعی فرهنگی و اقتصادی نقش بی بدیلی در کاهش تنبلی اجتماعی بازی می‌کند جاسوالا (۲۰۱۰)، در مطالعات خود دریافت که هر چقدر احساس شاخص‌های عدالت اجتماعی در محیط کار و سکونتگاه‌های انسانی اعم از شهر و روستا به میزان قابل قبولی باشد، مبادلات اجتماعی در بین افراد بیشتر صورت گرفته و تحقق مبادلات اجتماعی در سایه اجتناب از تنبلی و کم‌کاری رخ می‌دهد. در این خصوص، از منظر فیچر^۷ و همکاران (۲۰۱۲)، تنبلی اجتماعی تابعی از کاهش همبستگی و انسجام اجتماعی است و چنین توضیح می‌دهد که نابرابری و عدم دسترسی برابر به فرصت‌های پیش‌روی افراد انسجام و همبستگی اجتماعی آنان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. به زعم سراسولی^۸ و همکاران (۲۰۱۴)، تنبلی اجتماعی پدیده‌ای طبیعی است که در حوزه‌ای روی می‌دهد که فعالیت اجتماعی در آن حوزه رخ می‌دهد و مستلزم تلاش‌های متمرکز اعضای گروه است و اگر افرادی در یک محیط و فضایی به کار و کوشش بپردازند که میزان پاداش مبتنی بر عملکرد، محلی از اعراب نداشته باشد و عدالت در حوزه نظم و سخت‌کوشی برقرار نشود، طبیعی است که انگیزه لازم برای ادامه کار و تلاش در آن‌ها خاموش شده و تنبلی جای کار و تلاش را می‌گیرد. افزون بر این، مطالعات بسیاری نشان می‌دهد که عدالت اجتماعی موتور محرکه کار و تلاش افراد در فعالیت‌های اقتصادی و غیر اقتصادی و یا هر نوع تلاش و

- 1- Ringelmann
- 2- Ingham
- 3- Williams and parkins
- 4- Jassawalla
- 5- williams and sumer

6- George
7- Fischer
8- Cerasoli

کوشش انسان در هر زمینه و فرآیند و رویدادی است. وقتی انسان‌ها دریابند که در قبال کار و تلاشی که برای انجام اموری مصروف می‌کنند متناسب با کار و تلاششان پاداش دریافت نمی‌کنند از انجام فعالیت و کوشش بیش‌تر و تخصیص زمان برای انجام آن فعالیت دلسرد شده و اعطای کار و تلاش بیش‌تر را به لقای آن بخشیده و به دامن تنبلی و طفره‌روی از کار و فعالیت پناه می‌برند. مطالعات گوفین^۱ و همکاران (۲۰۱۴)، نشان می‌دهد که شایسته‌سالاری و رعایت اصول قواعد و ضوابط قانونی و اخلاقی در به کارگیری نیروی کار نقش اساسی در ایجاد انگیزش آنان به تداوم و استمرار فعالیت‌شان ایفا می‌کند. به عبارتی، جامعه باید رفتار یکسانی با تمام کسانی که شایستگی یکسانی دارند داشته باشد و هر کس در جامعه بتواند به پاداش متناسب با شایستگی خود برسد در غیر این صورت انگیزه کار و فعالیت در افراد فروکش کرده و افراد به جای توجه و اهتمام به ارتقای بهره‌وری از زیر کار طفره رفته و سعی می‌کنند راه میان‌بر را در نیل به اهداف خود انتخاب کرده و به عبارتی، راه صدساله را یک شبه پیموده و به سود و منافع کوتاه مدت خود بیش‌تر اندیشه کرده و منافع درازمدت و هدایت‌گر توسعه را به بوت‌ه فراموشی می‌سپارند.

با توجه به طرح مسئله به نظر می‌رسد که در تبیین تنبلی اجتماعی ساکنان سکونتگاه‌های انسانی اعم از شهر و روستا خطاها و کج‌اندیشی‌ها و انحراف از واقعیت به غایت فراوان به چشم می‌خورد به این معنی که، بهبود تنبلی اجتماعی شهروندان شهری و روستایی این مرز و بوم بیش‌تر به دستمزد ناکافی و حقوق حداقلی تقلیل داده می‌شود. این در حالی است که باید مشکل را در بستر تاریخی اجتماعی و فرهنگی و سیاسی گسترده دید. به عبارتی، عوامل و متغیرهای فراوانی در تنبلی اجتماعی مردمان این کشور دخیل هستند که تا به امروز کمتر به آن‌ها

پرداخته شده است. اگر تجارب توسعه کشورهای شرق آسیا را در نظر بگیریم، می‌بینیم که در سایه تلاش و کوشش شهروندان این کشورها است که توسعه رخ داده است، البته در این کشورها، بیش‌تر دولت‌های توسعه‌گرا حاکم بوده است و این دولت‌ها اولویت را به توسعه اقتصادی داده‌اند تا به توسعه سیاسی و اجتماعی. ولی یک حقیقت مسلم وجود دارد و آن‌هم این است که دولت‌های توسعه‌گرا برخلاف نظام‌های اقتصادی مبتنی بر بازار آزاد توانسته‌اند این کشورها را در قله پیشرفت و توسعه در بازه زمانی خیلی کوتاه قرار دهد. سؤالی که این جا مطرح است این است که آیا نظام تدبیر حاکم بر این قلمرو سرزمینی، با تأسی از شیوه توسعه کشورهای شرق آسیا می‌تواند کشور ما را نیز در ریل توسعه قرار دهند. پاسخ با ضریب اطمینان بسیار بالا و مطابق مطالعات صورت گرفته توسط ایزدی (۱۳۹۵) و رضاقلی (۱۳۹۹) منفی است، زیرا در کشور ما تلاش‌های زیادی توسط حاکمیت و نظام تدبیر - البته خود حاکمیت از ذهن توسعه‌ای مطلوب و معقول در طول تاریخ برخوردار نبوده‌اند - صورت گرفته تا کشور را از فقر و توسعه‌نیافتگی خارج سازند، ولی تا به امروز توفیقی در این راستا حاصل نشده است. از این رو، موانع نهادی و ساختاری مانع عمده توسعه در کشور بوده است و یکی از این ضعف‌ها و مشکلات ساختاری و نهادی تنبلی اجتماعی حاکمیت و جامعه و غلبه آن بر کلیه امور در کشور بوده است. از عمده‌ترین مشکلاتی که به تنبلی اجتماعی دامن زده است این است که در این مرز و بوم فرصت‌ها به صورت عادلانه و منصفانه بین شهروندان توزیع نشده و به عبارتی زمین بازی به صورت یکسان در اختیار همه قرار داده نشده است و قواعد بازی وجود نداشته است که بر کنش‌های افراد محدودیت‌هایی ایجاد کند. در نتیجه میزان موفقیت مالی و سیاسی در سایه تلاش و کوشش نبوده بلکه در سایه نزدیکی به حاکمیت به طریق چاپلوسی و سایر خصلت‌های عقب مانده فرهنگی بوده است و

یگانه و فولادیان، ۱۳۹۰) از سوی دیگر، کنش عقلانی ابزاری، از لحاظ روش‌شناختی مقدم است. هنگامی که افراد سعی می‌کنند تا به درک یک کنش نایل آیند، باید این پیش‌فرض را لحاظ کنند که باید با کنش عقلانی سروکار داشته باشند. مطابق تعریف وبر^۳ در یک کنش عقلانی معطوف به هدف جهت‌گیری کنش افراد بر این انتظار مبتنی است که اشیای وضعیت بیرونی یا سایر افراد، به نحو معینی رفتار خواهند کرد و از چنین انتظاراتی به مثابه «شرایط» یا «وسایل» تحقق موفقیت‌آمیز هدف‌هایی که به طور عقلانی توسط خود فرد انتخاب شده‌اند، استفاده می‌شود.

از دیگر نظریه‌های تبیین‌کننده تنبلی اجتماعی، نظریه مبادله اجتماعی می‌باشد بر پایه این نظریه، رهبران نباید با زیردستان و شهروندان جامعه خود برخورد یکسان و یکدستی داشته باشد. بر عکس، با تعدادی از زیردستان مبادلات با کیفیت بالاتر را شکل بدهند که با اعتماد، محبت، احترام متقابل مشخص شده و توصیف می‌شود. هم‌چنین در نقطه مقابل، با سایر افراد مبادلات با کیفیت پایین‌تر را شکل دهند که تعاملات افراد فراتر نمی‌رود آن هم تعاملاتی که مستلزم مشخصات نقش افراد می‌باشد (هاردینگ^۴، ۲۰۱۸)؛ تئوری مبادله اجتماعی بین تغییرات اجتماعی که در برگیرنده سطوح بالایی از اجبار، اعتماد، سپاسگزاری است و تغییرات اقتصادی که از واژه و عبارت پیمان و قرارداد کاری تجاوز نمی‌کند تفکیک قائل می‌شود. افراد جهت تعیین و شناسایی تیم مسئول، مطابق تئوری مبادله اجتماعی، محبت‌های دیگران را تلافی کرده و باعث شکل‌گیری التزام و تعهد متقابل در مناسبات می‌شوند (کسیز^۵، ۲۰۱۷)؛ از این‌رو، احساس (ادراک) عدالت این توانایی را به افراد می‌دهد که ماهیت مناسبات مبادله اجتماعی را تحت تأثیر قرار دهند، یعنی

این واقعیت، میزان انگیزش شهروندان را که رسیدن به موفقیت در عرصه قدرت، ثروت، شهرت، احترام، آبرو و مدرک دانشگاهی باشد را در نطفه خفه کرده و ضمن به اغماء بردن تخریب خلاق آنان، جلوی کار و تلاش و روزمره آنان را نیز گرفته است. در این راستا است که نگارنده فرض را بر این می‌گذارد که گسترش عدالت اجتماعی تا میزان زیادی می‌تواند به کاهش تنبلی اجتماعی کمک کند، به این دلیل، هدف این مقاله تبیین رابطه احساس عدالت اجتماعی با تنبلی اجتماعی ساکنان مناطق روستایی شهرستان اردبیل می‌باشد و سؤال این تحقیق در این راستا شکل گرفته است که آیا بین احساس عدالت اجتماعی و تنبلی اجتماعی ساکنان مناطق روستایی شهرستان اردبیل رابطه معنی‌داری وجود دارد؟

از تنبلی اجتماعی در علوم متعدد تفاسیر بسیاری به عمل آمده است، به عنوان نمونه، در علم اقتصاد از تنبلی اجتماعی به مثابه سواری مجانی یاد می‌شود (میر^۱ و همکاران، ۲۰۱۶)؛ این مهم به افرادی اشاره دارد که در عین آن که به گروه و اعضای گروه در پیشبرد کار کمترین کمک را می‌رسانند ولی از عضویت در گروه و یا اجتماع زیاد بهره‌مند می‌شوند و در عین حال از ظرفیت خودشان در بهبود و پیشرفت کار بهره نمی‌جویند و از ثمرات کار و تلاش و کوشش سایرین و اعضای گروه بهره‌مند می‌شوند (پری^۲ و همکاران، ۲۰۱۷).

تاکنون نظریات چندی در خصوص تبیین تنبلی اجتماعی طرح شده است که نظریه انتخاب عقلانی یکی از آن‌ها می‌باشد و مطابق این نظریه، تنبلی به مثابه یک کنش عقلانی است در نظریه انتخاب عقلانی، جامعه مجموعه‌ای از افراد است که کنش عقلانی معطوف به هدف دارند. این افراد آگاه در هر شرایطی به دنبال بیشینه کردن سود خود با کمترین هزینه هستند (جوادی

3- Weber

4- Harding

5- Czyz

1- Meyer

2- Perry

ماهیت مناسبات به صفات نیکو سوق داده شود. وقتی ماهیت مناسبات به سمت صفات نیکو مانند اعتماد، احترام متقابل و رضایت‌نمندی سوگیری پیدا کرد، روشن است که انگیزه کار و تلاش بهبود پیدا کرده و افراد سعی می‌کنند تا حرفه و شغل خودشان را به نحو احسن به سرانجام نیکو برسانند. مرور ادبیات فوق نشان می‌دهد که احساس عدالت اجتماعی بر کاهش تنبلی اجتماعی تأثیرگذار است.

شایان ذکر است اگر مطلوبیت‌های بشری در ظرف اجتماع در نظر گرفته شود و به عبارتی مطلوبیت‌های اجتماعی جمعی مورد توجه قرار گیرد، واضح است که آزادی، رفاه، امنیت، نظم و عدالت جزو مطلوبیت‌های اجتماعی جمعی محسوب می‌شود. پس روشن می‌شود که عدالت در جوامع امروزی جزو مطلوبیت آن‌هم مطلوبیت اجتماعی جمعی به حساب آمده و از اهمیت شایان توجهی برخوردار است. به باور ارسطو، توزیع پاداش زمانی منصفانه و بیطرفانه است که تفاوت‌های میان فردی در خصوص شایستگی را بازتاب دهد و به عبارتی به تناسب شایستگی و قابلیت، افراد پاداش دریافت کند نه به دلیل وابسته بودن به قومی، نژادی، مذهبی، مکتبی، آیینی، کیشی، مسلکی، مرامی، ایدئولوژی و دین و مذهبی (حیدری ساربان، ۱۳۹۹)؛ مفهوم عدالت، یک مفهوم چندی بعدی بوده و می‌تواند بر حسب سه بعد متمایز و مجزا تعریف شود که عبارتند از: عدالت توزیعی، عدالت رویه‌ای و عدالت تعاملی. عدالت، رویه‌ای به مثابه عدالت ادراکی رویه‌های تصمیم‌گیری رسمی و صوری به کار رفته در گروه تعریف می‌شود (بتنکورت^۱ و همکاران، ۲۰۰۶)؛ ادراک افراد از عدالت رویه‌ای، انتظارات عملکرد مبتنی بر نتیجه را تحت تأثیر قرار می‌دهد و پی‌آیند با آن سطح تلاش صرف شده برای کار و کوشش را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد (هسو^۲ و همکاران،

۲۰۰۷)؛ مطالعات لیدن^۳ (۲۰۰۵)، حاکی از این واقعیت است که بین عدالت رویه‌ای و تنبلی اجتماعی رابطه منفی معنی‌دار وجود دارد. عدالت تعاملی، به عدالت ادراکی رفتار میان فردی اشاره دارد که اعضا احساس عدالت را از سایر اعضای گروه دریافت می‌کند (بتنکورت، ۲۰۰۶). اگر افراد احساس کنند که در روابط بین فردی دلسرد شده و فعالیت و تلاش‌شان را متوقف می‌کنند. بالاخره، عدالت توزیعی، عدالت ادراکی پیامدها یا پاداش‌هایی است که اعضاء از سازمان دریافت می‌کنند. موقعی که مردم ایمان قلبی داشته باشند که در قبال کار و تلاشی که انجام می‌دهند سود بیش‌تر از هزینه گذاشته شده دریافت خواهند کرد، به انجام آن کار و فعالیت تحریک شده و با علاقه، رغبت و اشتیاق در به سرانجام نیکو رساندن آن کار و فعالیت نهایت سعی و تلاش از خود به نمایش خواهند گذاشت. لین و هونگ^۴ (۲۰۱۰)، بر این باورند که گسترش عدالت اجتماعی در مناطق روستایی در انگیزش روستاییان به کار و تلاش بیشتر و دوری جستن از تنبلی و کم‌کاری از اهمیت به غایت فراوانی برخوردارند. عدالت اجتماعی اعم از عدالت رویه‌ای، عدالت توزیعی و عدالت تعاملی در اعتمادسازی روستایان نقش بی‌بدیلی ایفاء کرده و در نیل به اهداف فردی و اجتماعی به آنان کمک می‌رساند.

گفتنی است پژوهشگران بسیاری نهایت سعی خود را به کار گرفتند تا بفهمند چگونه ادراک عدالت شکل گرفته و چگونه این نوع ادراک بر نگرش‌ها و رفتارهای فردی تأثیر می‌گذارد. مطالعات عدالت سازمانی ثابت کرد که عدالت ادراکی به پاداش‌ها، رویه‌های سازمانی، رفتار میان فردی به نگرش‌ها و رفتارهای میان فردی وابسته است (گرین برگ^۵، ۱۹۹۰)؛

3- Liden

4- Lin and Huang

5- Greenberg

1- Bettencourt

2- Hsu

آنان ارتقاء می‌یابد. به عبارتی، ادراک و احساس عدالت در مناطق روستایی توسط روستاییان سبب می‌شود که آنان از شغل خود احساس رضایت کرده و نسبت به کار و فعالیت خود متعهد باشد نیز این احساس را داشته باشند که شهروندی مسئول هستند و تنها در این صورت است که می‌توانند به توسعه مناطق روستایی مساعدت کنند.

حیدری ساریان (۱۳۹۹)، در یافته‌های خود به این نتیجه رسیدند که ماهیت توزیعی و رانته بودن اقتصاد سبب می‌شود که بی‌اعتمادی بین مردم و دولت تشدید شده و مردم از گسترش عدالت در جامعه دلسرد شده و به دامن تنبلی و کم‌کاری پناه ببرند. البته نباید فراموش شود که عده‌ای این دیدگاه را زیر سؤال برده و توسعه اقتصادی کشورهای شرق آسیا را ناشی از حاکمیت دولت‌های اقتدارگرا و وجود یک برنامه منظم و انضباط کاری و مدیریت به شدت سلسله‌مراتبی و تضعیف جامعه مدنی و سرکوب هر گونه اعتراض می‌دانند، بدون این که کمترین توجهی به خواسته‌های نیروی کار داشته باشند.

نتایج مطالعات رد و مینتز^۵ (۲۰۱۳)، موید این واقعیت است تقدیرگرایی به تنبلی اجتماعی دامن می‌زند. در این اوضاع روحی و روانی شرایطی بر فرد مستولی می‌یابد که روستایی به این درک می‌رسد که از کنترل آینده خود عاجز است و نیز، هیچ افقی فراروی خود نمی‌بیند و این مهم به خودی خود حاصل نمی‌شود بلکه از بی‌عدالتی بیش‌تر در جامعه نشات می‌گیرد.

به باور اسکات^۶ و همکاران (۲۰۰۶)، بین احساس قدرتمندی و اثربخشی و کارآمدی و شایستگی به کار فعالیت رابطه معناداری وجود دارد و اگر در مناطق روستایی، افراد به دلیل حاکمیت بی‌عدالتی، احساس کنند که در وضعیت‌های اجتماعی و کنش متقابل خود تأثیرگذار نیستند، یعنی نمی‌توانند محیط

هم‌چنین، لیدن^۱ (۲۰۰۵)، در مطالعات خود دریافت که کنش، فعل انجام امور و میل به کار و فعالیت افراد، بیش‌تر تابعی از احساس عدالت است و اگر افراد در انجام کارها، کار و فعالیت در حرفه‌ای، شغلی، فنی و هنری و علمی تبعیض و نابرابری احساس کنند از کار و کوشش دست کشیده و تنبلی و بی‌عملی پیش می‌گیرند. افزون بر این، به باور عده‌ای، گسترش عدالت اجتماعی در جامعه یک عامل درونی در مقابل نظارت بیرونی پیرامون تنبلی اجتماعی می‌باشد و همان‌طور که عدم نظارت بر عملکرد افراد سبب مسئولیت‌گریزی آنان می‌شود، گسترش عدالت اجتماعی و تشدید احساس عدالت اجتماعی در میان شهروندان جامعه به مثابه تغییر و تحول انفسی و درونی و ذهنی، آنان را به کار و تلاش بیش‌تر تشویق و ترغیب می‌کند.

عدالت تعاملی، مهم‌ترین نوع از ادراک و احساس عدالت در مناسبات اجتماعی انسان‌ها می‌باشد و مطابق عدالت تعاملی، اگر افراد احساس کنند که با آنان به درستی، احترام و آزادی رفتار می‌شود، آنان سطوح بالایی از عدالت تعاملی را درک می‌کنند. روشن است که افراد در تعاملات پایدار و مداوم با اعضای تیم خود و رهبرانشان، همدیگر را برای ادراک عدالت اجتماعی مسئول می‌دانند (میر^۲ و همکاران، ۲۰۱۶). سنخ‌های رفتاری؛ ادراکات و احساس عدالت را تحت تأثیر قرار می‌دهد. علاوه بر این، احساس و ادراک عدالت، تصمیمات افراد را در تن دادن به تنبلی اجتماعی تحت تأثیر قرار می‌دهد.

مطابق مطالعات تیپر^۳ (۲۰۰۵)، و ماسترسون^۴ و همکاران (۲۰۰۳) زمانی که روستاییان عدالت را در فضای کسب و کار و محیط روستایی ادراک می‌کنند میزان رضایت شغلی، تعهد کاری، رفتارهای شهروندی و تغییرات و تبادلات واقعی و حقیقی

1- Taylor

2- Meyer

3- Tepper

4- Masterson

5- Redd and Mintz

6- Scott

دخیل می‌دانند. بررسی‌های بعدی این پژوهشگران نشان داد که عدالت اجتماعی به انطباق هنجاری، پیوندهای اثربخش و انتخاب عقلانی به طور بهینه مساعدت می‌کند و در این راستا توصیه می‌کنند که دولتمردان و متولیان توسعه کشورها باید تدابیری اتخاذ کنند تا همگان این فرصت را داشته باشند که از فرصت‌های مادی و معنوی موجود در جامعه روستایی بهره‌مند شده و در مدیریت توسعه روستایی نقش داشته باشند.

شارما^۵ و همکاران (۲۰۱۱)، بر روی مطالعات انجام شده پیرامون انتخاب عقلانی چنین نتیجه گرفتند که انتخاب عقلانی مانع تلاش بیش‌تر افراد به کار و فعالیت می‌شود، به این دلیل که افراد بر این باورند منافع ورود به کار و فعالیت از هزینه‌های بسی بیشتر است و انگیزه انطباق هنجاری به کار بست و ممانعت از تلاش و کوشش به خاطر گروه ادراکی هنجارهای اجتماعی اشاره دارد. بالاخره، پیوند مفید و موثر به کار بست تلاش به دلیل مناسبات میان فردی با اعضای تیم و تعهد و التزام به تیم دلالت دارد.

پژوهش‌های لی^۶ و همکاران (۲۰۱۵)، گویای این واقعیت است که بین مناسبات احساس و ادراک عدالت اجتماعی و رفتارهای فردی با میانجی‌گری مناسبات مبادلات اجتماعی رابطه وجود دارد. با کمک از نظریه مبادله اجتماعی سود و منافع فردی انگیزه عمومی است که سبب تحریک افراد می‌شود، یعنی محیط بیرونی بر فرد تأثیر می‌گذارد و مطابق دیدگاه هومنز^۷، دنیای اجتماعی متضمن افرادی کنشگر است که در حال مبادله پاداش و یا هزینه هستند. به باور هومنز انسان موجود خردباوری است که با هدف به حداکثر رساندن سود و به حداقل رساندن زیان خویش به محاسبه شادی‌ها و لذت‌ها و نیز دردهای خود می‌پردازد.

اجتماعی خود را تحت تأثیر قرار دهند و اسیر روابط اجتماعی و ساختار طبقاتی نابرابر و مبتنی بر استعمار باشند، تنبلی، بیکاری و سستی اختیار کرده و اعطای کار و کوشش را به لقای آن می‌بخشند.

به زعم سالگادو^۱ و همکاران (۲۰۱۳)، انسجام اجتماعی و همبستگی اجتماعی بر کار و تلاش افراد تأثیر دارد و بر عکس، در صورت تشدید نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی و نبود عدالت، اگر افراد احساس کنند که نظام اجتماعی‌ای که در آن به سر می‌برند، خردکننده بوده و به شکاف در ابعاد متعدد دامن زده و با نیازهای آنان همسو نیست، از آن رویگردان شده و حتی آن نظام اجتماعی و ضوابط حاکم بر آن را زیر سؤال می‌برند و در چنین شرایطی، افراد نسبت به جامعه و اهداف آن احساس مسئولیت نکرده و با آن زاویه پیدا کرده و پی‌گیری اهداف و منافع شخصی خود را کنار گذاشته و دست از کار و تلاش می‌کشند.

لیدن^۲ و همکاران (۲۰۰۵)، در مطالعات خود به این نتیجه رسیدند که هر چقدر بستر مشارکت بیش‌تر شهروندان روستایی در فعالیت‌های توسعه‌ای مناطق روستایی بیش‌تر باشد به همان اندازه از تنبلی فاصله گرفته و به تلاش و کوشش مضاعف روی می‌آورند.

دوفی و شاو^۳ (۲۰۰۱)، بر این اعتقاد هستند که تنبلی اجتماعی به طور وارونه مرتبط با چسبندگی و توانایی گروه است به این معنی که بر عملکرد، غیبت از کار و رضایتمندی گروه تأثیر می‌گذارد.

کیدول و بنت^۴ (۱۹۹۵)، انتخاب عقلانی، انطباق هنجاری و پیوند اثربخش را به مثابه انگیزه‌های جایگزین در تنبلی اجتماعی

5- Sharma

6- Lee

7- Homens

1- Salgado

2- Linden

3- Duffy and Shaw

4- Kidwell and Bennett

(میلز و گرینبرگ^۶، ۱۹۹۵ و حیدری ساریان، ۱۳۹۹) رابطه منفی با تنبلی اجتماعی دارد. در خاتمه، با توجه به مرور ادبیات و پیش‌نگاشته‌های موضوع، مدل مفهومی پژوهش در شکل (۱)، به نمایش در آمده است.

مواد و روش‌ها

این تحقیق از لحاظ هدف، کاربردی، از لحاظ ماهیت، پیمایشی و نیز از نوع همبستگی است. روش گردآوری داده‌ها برای پاسخ‌گویی به سئوالات تحقیق، به صورت پیمایشی (داده‌های اولیه) و ابزار مورد استفاده در روش پیمایشی پرسش‌نامه و مصاحبه بوده است. به منظور بررسی ارتباط بین متغیرهای پژوهش از دو نوع پرسش‌نامه احساس عدالت اجتماعی و تنبلی اجتماعی استفاده گردید. متغیر احساس عدالت اجتماعی با مؤلفه‌های دسترسی به خدمات اجتماعی، دسترسی به منابع و امکانات، دسترسی به فرصت‌های برابر و یکسان، حاکمیت شایسته‌سالاری، حاکمیت قانون و ثبات آن، برخورداری از درآمد قابل قبول و رضایت‌بخش، امکان دستیابی به خواسته‌ها، تحقق آزادی‌های سیاسی، امکان مشارکت اجتماعی، نقش داشتن در مدیریت توسعه و نبود تبعیض‌های اجتماعی مورد سنجش قرار گرفت و نیز، متغیر تنبلی اجتماعی با مؤلفه‌های دیدگاه مبتدل نسبت به کار، مشارکت اجتماعی نازل، عدم نیاز به موفقیت و دستاورد، تن‌پروری و سستی، عدم درک اهمیت زمان، عدم دسترسی به فرصت‌های برابر، گرفتار شدن در توهم رویا و نبود نظام انگیزش مورد سنجش قرار گرفت.

جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش، شامل روستاییان (بالای ۱۵ سال) ساکن در مناطق روستایی شهرستان اردبیل می‌باشد (N=۱۲۳۲۶۴) که از این بین، ۳۸۳ نفر با استفاده از فرمول کوکران به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. روش

لام^۱ (۲۰۱۷)، دریافت که ارزیابی عملکرد، از متغیرهای تعیین‌کننده تحریک افراد به کار و تلاش است، چون با ارزیابی عملکرد است که می‌توان به حل مسائل و بهبود عملکرد و شمول اجتماعی اعضاء در فعالیت‌های گروهی نائل آمد. او بر این باور است که اگر افراد در مقابل کنش‌های خود پاسخ مناسبی دریافت نکنند از تداوم و استمرار کنش خود دلسرد شده و از ادامه وظایف کاری خود را کنار می‌کشند. یعنی تنبلی اجتماعی یک شیوه‌ای است که افراد با مبادلات کیفیت پایین تعادلی در مبادلاتشان با رهبران خود نائل می‌شوند.

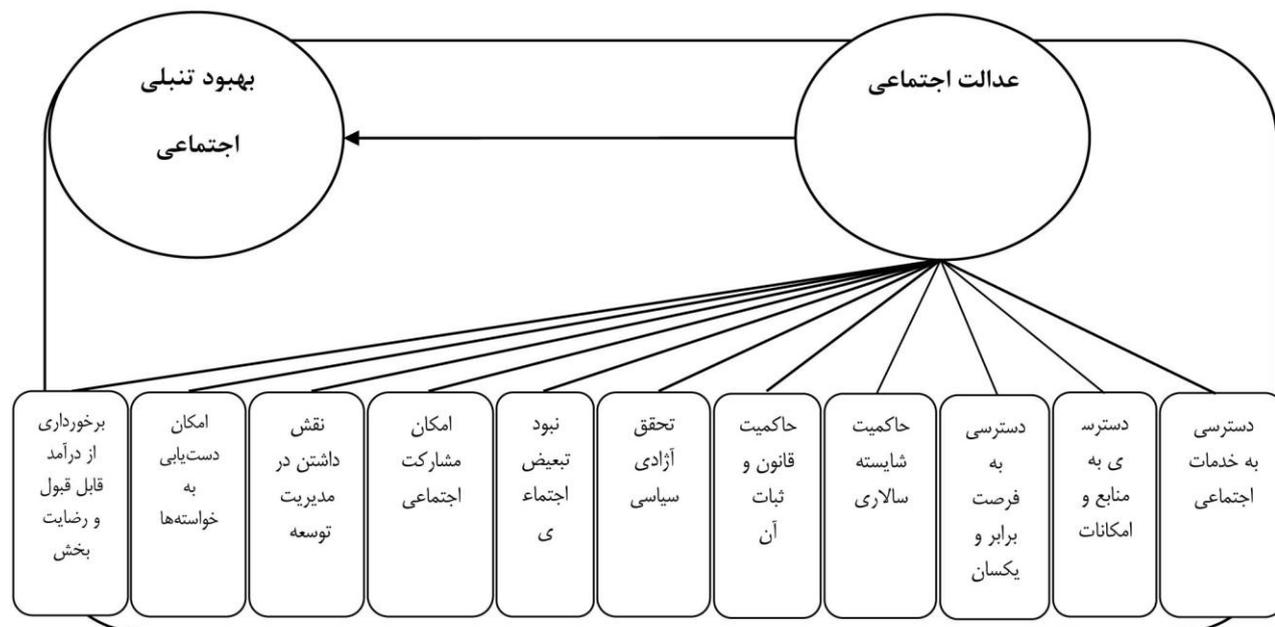
به قول کلوگ و باگرو^۲ (۲۰۱۷)، افراد در صورت کار و فعالیت با خویشاوندان، نزدیکان و دوستان، کمتر دچار تنبلی و سستی می‌شوند ولی کار با غریبه‌ها و افراد ناخویشاوند افراد را در مدت زمانی کوتاهی به دامن کرختی، سستی و تنبلی سوق می‌دهد. افراد در شرایط به هم پیوستگی کمتر به کرختی و تنبلی کشیده می‌شوند. بهم پیوستگی به وضعیتی اشاره دارد که برای افراد عضویت در گروه خیلی تعیین‌کننده و حیاتی است.

دوفی و شاو^۳ (۲۰۰۰)، در مطالعات خود به این نتیجه رسیدند که تعاملات اجتماعی مثبت با اعضای تیم توأم با سطح پایین تنبلی اجتماعی است. این دو پژوهشگر بر این عقیده هستند اگر افراد در تعاملاتشان با دیگران دریابند که از قبل این تعامل منافی عاید آن‌ها می‌شود، تعامل خودشان را در راستای نیل به اهداف و منافع مشترک تداوم می‌بخشند. پژوهشگران با اتخاذ یک انتخاب عقلانی دریافتند که قابلیت شناسایی همکارهای فردی (گانگ و ذکرمن^۴، ۲۰۰۰؛ قابلیت رؤیت مأموریت و کار (جرج، ۱۹۹۷)؛ توان ارزیابی همکاری‌های فردی (هارکینز^۵، ۱۹۹۵ و کاران و هارت^۵، ۲۰۰۰)؛ مشوق و انگیزه عملکرد بالا

- 1- Lam
- 2- Klug and Bagrow
- 3- Gagne & Zuckerman
- 4- Harkins
- 5- Karau & Hart

مؤلفه‌های متغیر مستقل و متغیر وابسته از ضرایب همبستگی پیرسون و آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد و همه عملیات آماری با استفاده از نرم افزار SPSS29 انجام گرفت. بالاخره، در تحقیق حاضر این فرضیه که بین احساس عدالت اجتماعی و تنبلی اجتماعی رابطه وجود دارد، به بوطه آزمون گذاشته شد.

نمونه‌گیری در این پژوهش، نمونه‌گیری تصادفی ساده بود بدین ترتیب، اصل شانس برابر برای انتخاب افراد جامعه جهت عضویت در نمونه رعایت شد. در این پژوهش اطلاعات بدست آمده با استفاده از شیوه‌های آمار توصیفی و آمار استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. برای تبیین رابطه بین هر یک از

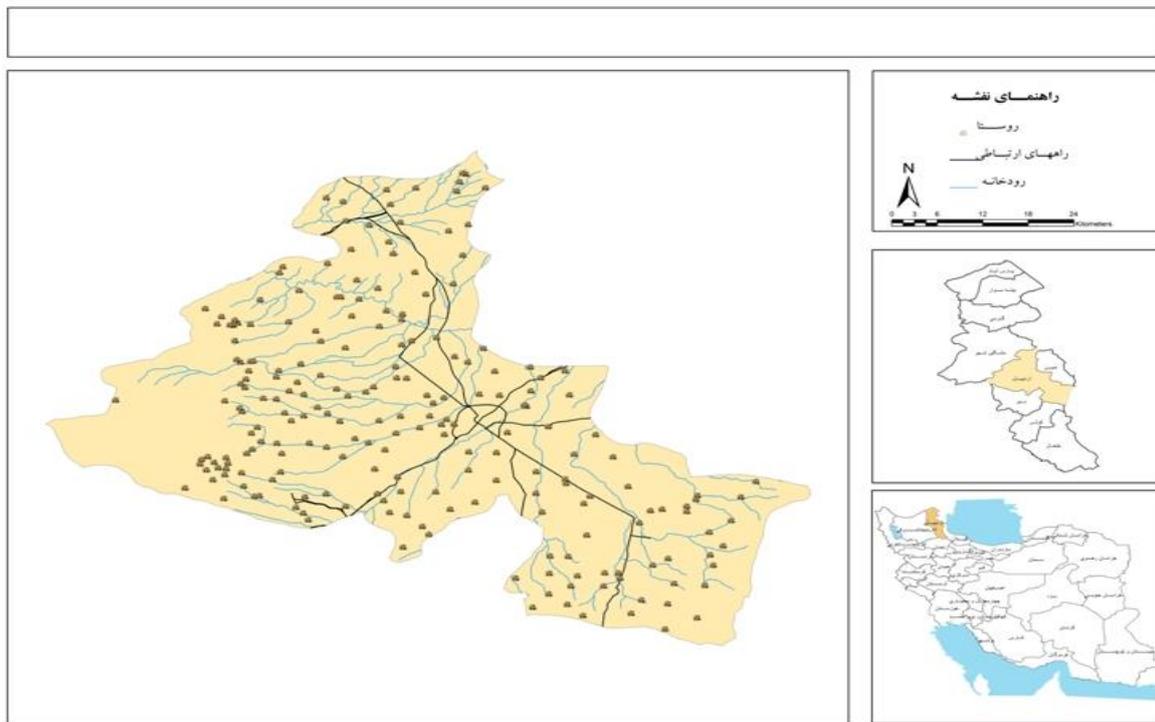

شکل ۱- مدل مفهومی تحقیق، منبع: نگارنده، ۱۴۰۳

تجزیه و تحلیل داده‌ها؛ یافته‌های توصیفی

یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که نمونه آماری مورد مطالعه، در محدوده سنی ۱۶ الی ۷۳ قرار دارند. همان‌طور که جدول ۱ نشان می‌دهد بیشترین تعداد نمونه در گروه سنی ۲۱ الی ۳۰ سال قرار دارند. بررسی وضعیت تاهل نیز نشان داد ۷۵/۴۵ درصد (۲۸۹ نفر) متاهل و ۲۴/۵۴ درصد (۹۴) نفر در تحقیق حاضر مجرد هستند. بررسی تعداد اعضای خانوار نیز مشخص کرد محدوده سنی ۴ الی ۶ یا ۵۷/۹۶ درصد در بالاترین رده و محدوده سنی بالای ۱۰ یا ۲۰ درصد در پایین‌ترین رده قرار دارند.

اردبیل یکی از شهرستان‌های استان اردبیل است که مرکز آن شهر اردبیل است. وسعت این شهرستان ۳۸۱۰ کیلومتر مربع است. جمعیت این شهرستان بر اساس سرشماری سراسری سال ۱۳۹۰ ایران، برابر با ۲۷۴۲۰۵ نفر است که از این بین ۱۵۰۹۴۱ نفر در نقاط شهری و ۱۲۳۲۶۴ نفر در نقاط روستایی ساکن هستند. این شهرستان دارای ۳ شهر به نام اردبیل، هیر و سرعین است. همچنین، شهرستان اردبیل دارای سه بخش، ۱۱ دهستان، ۳۲۹ آبادی دارای سکنه می‌باشد. در نهایت، نقشه (۱) محدوده مورد مطالعه را در سطح کشور و توزیع جغرافیایی روستاها را در محدوده شهرستان نشان می‌دهد.

شکل ۲ - پراکنش فضایی نقاط روستایی شهرستان اردبیل

همان‌طور که جدول ۲ نشان می‌دهد که از میان ۳۸۳ نفر نمونه آماری مورد مطالعه، ۱۲۷ نفر بی‌سوادند (۳۳/۱۵ درصد)، ۱۵/۱۴ درصد با آموزش نهضت سوادآموزی، توانایی خواندن و نوشتن دارند. ۷۶ نفر (۱۹/۸۴) درصد در مقطع ابتدایی تحصیل کرده‌اند و ۵۲ نفر (۱۳/۵۷ درصد) در مقطع راهنمایی و ۳۹ نفر (۱۰/۱۸ درصد) در مقطع متوسطه تحصیل کرده‌اند. ۳۱ نفر (۸/۰۹ درصد) نیز مدرک دیپلم و بالاتر دارند. با توجه به این اطلاعات، می‌توان گفت ۶۸/۱۳ از نمونه آماری مورد مطالعه، تحصیلات قابل توجهی ندارند: بی‌سواد و کم سواد هستند

جدول ۲- میزان تحصیلات نمونه فردی مورد مطالعه

سطح تحصیلات	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
بی‌سواد	۱۲۷	۳۳/۱۵	۳۳٪
خواندن و نوشتن	۵۸	۱۵/۱۴	۴۸/۳
ابتدایی	۷۶	۱۹/۸۴	۶۸/۱

جدول ۱- مشخصات فردی نمونه مورد مطالعه

گروه سنی	فراوانی	درصد
۲۰سال و کمتر	۳۷	۹/۶۶
۲۱-۳۰	۲۴۱	۶۲/۹۲
۳۱-۴۰	۵۹	۱۵/۴۰
۴۱ سال و بالاتر	۴۶	۱۲/۰۱
وضعیت تاهل		
مجرد	۹۴	۲۴/۵۴
متاهل	۲۸۹	۷۵/۴۵
جمع		
تعداد اعضای خانوار		
۰-۳	۷۶	۱۹/۸۴
۴-۶	۲۲۲	۵۷/۹۶
۷-۹	۵۴	۱۴/۰۹
بالای ۱۰	۳۱	۸/۰۹

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳

راهنمایی	۵۲	۱۳/۵۷	۸۴/۵
متوسطه	۳۹	۱۰/۱۸	۹۲/۹
دیپلم و بالاتر	۳۱	۸/۰۹	%۱۰۰
جمع کل	۳۸۳	%۱۰۰	

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳

رده آخر از منظر تأثیرگذاری متغیرهای مستقل یعنی احساس عدالت اجتماعی بر متغیر وابسته یعنی تنبلی اجتماعی قرار دارد.

نتایج حاصل از یافته‌های توصیفی در خصوص تنبلی اجتماعی نشان می‌دهد که متغیرهای "تن‌پروری و سستی" با میانگین (۴/۶۸) و انحراف معیار (۴/۷۹) و "بی‌نظمی و نداشتن انضباط" با میانگین (۴/۵۶) و انحراف معیار (۷/۳۵) به ترتیب در رده‌های اول و دوم قرار دارند. در مقابل، "گرفتار شدن در توهم و رویا" با میانگین (۲/۰۸) و انحراف معیار (۹/۰۱) در رده آخر از منظر تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته قرار گرفته‌اند.

نتایج حاصل از یافته‌های توصیفی در خصوص عدالت اجتماعی نشان می‌دهد که متغیرهای دسترسی به فرصت‌های برابر با میانگین (۴/۹۸)، و انحراف معیار (۱۳/۶۵) و دسترسی به منابع و امکانات با میانگین و انحراف معیار (۴/۴۵) و (۷/۳۳) به ترتیب در رده اول و دوم قرار دارد. در مقابل، متغیر شایسته‌سالاری با میانگین و انحراف معیار (۱/۲۵) و (۱۳/۳) در

جدول ۳- میانگین و انحراف معیار متغیرهای مستقل

ردیف	متغیر	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	میانگین	انحراف معیار
درصد پاسخ‌گویان								
۱	عدم تحقق آزادی‌های سیاسی	۸/۱۴	۱۲/۴۲	۳۶/۴۵	۱۸/۳۲	۲۴/۸۵	۳/۹۹	۸/۵۴
۲	دسترسی به منابع و امکانات	۱۹/۵۳	۹/۵۱	۱۵/۵۸	۳۲/۹۳	۲۲/۴۶	۴/۴۵	۷/۳۳
۳	دسترسی به فرصت‌های برابر و یکسان	۱۹/۵۶	۱۷/۴۶	۱۸/۰۶	۹/۹۲	۳۵	۴/۹۸	۱۳/۶۵
۴	نبود تبعیض‌های اجتماعی	۱۶/۸۶	۲۰/۳۱	۱۴/۵۷	۲۸/۱۶	۲۰/۱۰	۴/۷۴	۴/۵۴
۵	حاکمیت قانون و ثبات آن	۲۱/۵۳	۱۶/۴۵	۳۴/۸۲	۶/۷۶	۲۰/۴۴	۲/۹۸	۴/۰۹
۶	برخورداري از درآمد قابل قبول	۲۴/۲	۹/۴۰	۸/۸	۱۴/۰۹	۴۴/۲۳	۳/۳۷	۲/۳۶
۷	امکان دستیابی به خواسته‌ها	۱۲/۲۲	۱۱/۶۸	۱۹/۳۹	۲۶/۴۵	۳۰/۲۶	۴/۶۵	۴/۶۸
۸	دسترسی به خدمات اجتماعی	۳۳/۴۶	۳۰/۳۷	۱۸/۶۵	۵/۷۴	۱۱/۷۸	۲/۲۴	۱۱/۶۵
۹	امکان مشارکت اجتماعی	۱۸/۱۶	۱۷/۱۵	۱۶/۱۸	۳۷/۹۴	۱۰/۵۷	۳/۶۵	۵/۹۹
۱۰	نقش داشتن در مدیریت توسعه	۲۲/۵۵	۱۰/۳۴	۱۴/۵۳	۱۷/۱۸	۳۵/۴۰	۲/۱۴	۷۴/۶
۱۱	حاکمیت شایسته‌سالاری	۱۳/۰۷	۱۸/۳۵	۱۸/۸۸	۲۵/۴۵	۲۴/۲۵	۱/۲۵	۱۳/۳
۱۲	دیدگاه مبتذل نسبت به کار	۱۵/۱۴	۱۴/۴۲	۲۹/۴۵	۲۱/۳۴	۱۹/۶۵	۳/۷۷	۱۰/۱۱
۱۳	عدم نیاز به موفقیت و دستاورد	۲۰/۳۲	۳۴/۲۵	۱۵	۱۵/۴۴	۲۵	۳/۹۹	۴/۵۵
۱۴	مشارکت اجتماعی نازل	۱۱/۲۹	۱۷/۷۱	۱۱/۵۸	۲۹/۸۳	۲۹/۵۹	۴/۵۴	۶/۱۲
۱۵	تن‌پروری و سستی	۱۱/۷۵	۲۳/۴۰	۱۴/۵۴	۲۷/۱۱	۲۳/۲۰	۴/۷۹	۴/۶۸
۱۶	عدم درک اهمیت زمان	۱۲/۵۸	۲۷/۴۴	۲۹/۹۷	۲/۷۶	۲۷/۳۵	۲/۹۸	۱/۲۵
۱۷	عدم دسترسی به فرصت‌های برابر	۲۷/۲	۶/۳۵	۸/۱۶	۱۷/۰۹	۴۱/۲۰	۴/۱۱	۴/۲
۱۸	گرفتار شدن در توهم رویا	۱۱/۴۲	۹/۷۸	۲۲/۲۹	۲۳/۳۵	۳۳/۱۶	۲/۰۸	۹/۰۱
۱۹	نبود نظام انگیزش	۳۰/۴۹	۳۲/۴۸	۱۸/۶۰	۵/۷۰	۱۲/۷۳	۴/۱۱	۱۳/۲۴
۲۰	بی‌نظمی و نداشتن انضباط	۱۰/۶۲	۱۲/۵۸	۳۱/۲۸	۲۴/۹۷	۲۰/۵۵	۴/۵۶	۷/۳۵
۲۱	عدم احساس مسئولیت	۲۳/۶۸	۱۵/۳۲	۸/۳۵	۹/۲۶	۴۳/۳۹	۳/۸۲	۵/۹۱
۲۲	جدی نگرفتن زندگی	۱۲/۳۱	۱۴/۳۵	۲۳/۶۴	۲۱/۲۰	۲۸/۵	۴/۲۵	۲/۰۹

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳

نتایج استنباطی

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول ۴، نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان می‌دهد که رابطه بین متغیرهای تحقیق عدم تحقق آزادی‌های سیاسی، دسترسی به منابع و امکانات، دسترسی به فرصت‌های برابر، برخورداری از درآمد قابل قبول، امکان مشارکت اجتماعی و نقش داشتن در مدیریت

توسعه در سطح ۱ درصد خطا مثبت شده است و رابطه بین متغیرهای نبود تبعیض‌های اجتماعی و حاکمیت قانون و ثبات آن با متغیر وابسته تنبلی اجتماعی در سطح ۵ درصد خطا مثبت شده است، و بین متغیرهای امکان دستیابی به خواسته‌ها، دسترسی به خدمات اجتماعی و حاکمیت شایسته‌سالاری با متغیر تنبلی اجتماعی رابطه معنی‌داری مشاهده نشد.

جدول ۴- نتایج ضریب همبستگی جهت تعیین رابطه بین دو متغیر

متغیر اول	متغیر دوم	مقدار (r)	مقدار (p)
عدم تحقق آزادی‌های سیاسی	تنبلی اجتماعی	۰/۶۲۵	۰/۰۰۰***
دسترسی به منابع و امکانات	تنبلی اجتماعی	۰/۵۱۱	۰/۰۰۰***
دسترسی به فرصت‌های برابر	تنبلی اجتماعی	۰/۶۲۵	۰/۰۰۰***
نبود تبعیض‌های اجتماعی	تنبلی اجتماعی	۰/۳۵۱	۰/۰۴*
حاکمیت قانون و ثبات آن	تنبلی اجتماعی	۰/۳۳۵	۰/۰۳*
برخورداری از درآمد قابل قبول	تنبلی اجتماعی	۰/۲۴۱	۰/۰۰۴**
امکان دستیابی به خواسته‌ها	تنبلی اجتماعی	۰/۱۱۱	۰/۱۲۴
دسترسی به خدمات اجتماعی	تنبلی اجتماعی	۰/۱۲۴	۰/۰۶
امکان مشارکت اجتماعی	تنبلی اجتماعی	۰/۳۳۵	۰/۰۰۳**
نقش داشتن در مدیریت توسعه	تنبلی اجتماعی	۰/۶۳۸	۰/۰۰۰***
حاکمیت شایسته‌سالاری	تنبلی اجتماعی	۰/۱۳۲	۰/۰۷

مؤلفه‌های احساس عدالت اجتماعی

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳. ** سطح معناداری ۱ درصد، * سطح معناداری ۵ درصد

مطابق ۴، بین عدم تحقق آزادی‌های سیاسی و تنبلی اجتماعی رابطه مثبت وجود دارد. در این ارتباط باید گفت که آزادی‌های سیاسی کیفیت کار را بهبود می‌بخشد، به موفقیت اقتصادی کمک می‌کند و نیز به آزادی، عدالت و برابری در جامعه روستایی ختم می‌شود. در این خصوص فیچر^۱ و همکاران (۲۰۱۲)، بر این باور است اگر به نیروی کار به چشم کالا و ابزار نگاه شود، تأثیر به غایت منفی در عملکرد و میزان کارایی و اثربخشی آن‌ها بر جای می‌گذارد و نیز لی و همکاران (۲۰۱۵)،

بر این عقیده هستند که اگر انتظار این می‌رود که نیروی کار به کار و تلاش بیش‌تر کشانده شود این است که استقلال عمل نیروی کار به رسمیت شناخته شود، نیروی کارگر از قید و اسارت نیروی سلطه آزاد شود، نیروی کار آزادی بیان داشته باشد، احترام و کرامت و برابری و عدالت نیروی کار حفظ شود.

علاوه بر این، پیرامون ارتباط معنی‌دار، بین دسترسی به منابع و امکانات و تنبلی اجتماعی باید گفت که در خلاء نمی‌توان فکر و اندیشه کرد و بایستی ماده خامی باشد که روی آن اندیشه و فکر صورت گیرد، یعنی باید در ابتدا اطلاعاتی توسط فرد کسب بشود و بعداً روی آن اطلاعات تامل و مذاقه

1- Fischer

صورت گیرد. در خصوص ارتباط بین منابع و امکانات و کاهش تنبلی اجتماعی این مهم نیز مصداق دارد، یعنی اگر منابع و امکاناتی در اختیار روستاییان و جوامع روستایی قرار نگیرد روستاییان در خلاء نمی‌توانند تلاش و کوشش بکنند. باید در ابتدا امکان‌هایی در اختیار آن‌ها قرار گیرد تا آن‌ها از تنبلی و سستی به سمت کار و فعالیت کشیده شوند. اگر در مناطق روستایی هیچ‌گونه زمینه شغلی وجود نداشته باشد، دیگر روستاییان چاره‌ای ندارند جز این که زانوی غم در بغل گیرند و در رویاها و آرزوهای دست‌نیافتنی خود غرق شوند. پس گریز و گزیری از این امر نیست که اگر بنا بر این است روستاییان به عنوان نیروی فعال و پویا و مولد وارد عرصه شوند، قبل از آن باید زیرساخت اقتصادی آن مهیا گردد.

همچنین پیرامون ارتباط معنی‌دار بین دسترسی فرصت‌های برابر و تنبلی اجتماعی باید گفت کار و تلاش بیش‌تر در سایه قراردادهای پاداش برابر امکان‌پذیر است که زمینه ارزش برابر کار را برای همگان میسر می‌سازد. به عبارتی، اگر نظام اقتصادی مبتنی بر رقابت محدود بر فضای اقتصادی کشوری حاکم باشد، طبیعی است که فرادستان از تمامی مواهب مادی برخوردار می‌شوند. به این معنی که امتیاز ویژه و رانت را به تملک خود در می‌آورند و فرصت‌ها و دسترسی برای افراد و یا گروه‌های دیگر از دست می‌رود. برعکس اگر نظام اقتصادی مبتنی بر رقابت باز بر فضای اقتصادی کشور حاکم شود، همه شهروندان فرصت برابر برای کار و فعالیت پیدا می‌کنند، در کل، نظام اقتصادی مبتنی بر رقابت باز، به نحوی شکل می‌گیرد که قواعد بازی (چارچوب نهادی) حمایت‌گر و مشوق رقابت، هم در دولت و هم در بازار هستند. نظام اقتصادی رقابت باز با اجازه دادن به دامنه گسترده‌ای از گروه‌های اقتصادی و اجتماعی که برای کنترل عرصه سیاسی با هم رقابت می‌کنند، تعادل را حفظ می‌کنند.

افزون بر این، پیرامون ارتباط معنی‌دار بین نبود تبعیض‌های

اجتماعی و تنبلی اجتماعی باید گفت متأسفانه در مواقع رکود اقتصادی در اکثر دولت‌ها، بیش‌ترین آسیب و خسارت را روستاییان متحمل می‌شوند. به این دلیل که روستاییان عضو نهادهای سازمان‌یافته نیستند و از قدرت اعتراض پایین‌تری نسبت به ساکنان مناطق شهری برخوردار هستند و دولت‌ها از این فرصت‌ها استفاده می‌کنند تا به اصطلاح هوای شهروندان شهری را جهت بقای خود داشته باشند و این عمل سبب می‌شود که فرصت‌های شغلی در مناطق روستایی روز به روز پایین می‌آید، شرایط کار و فعالیت روز به روز بدتر گردد و حتی روستاییان به مناطق شهری مهاجرت کنند. روشن است در جایی که فرصت‌های شغلی هر روز کم‌تر می‌شود، عملاً امکان کار و فعالیت وجود ندارد تا روستاییان حتی در صورت داشتن انگیزه کار و فعالیت به کار و فعالیت واداشته شوند. بنابر این، یکی از راه‌های کاهش تنبلی اجتماعی ساکنان مناطق روستایی کاهش تبعیض‌های فضایی بین شهر و روستا، کاهش فاصله طبقاتی و تقویت قشر متوسط جامعه شهری و روستایی است.

علاوه بر این، پیرامون ارتباط معنی‌دار بین نبود تبعیض‌های اجتماعی و تنبلی اجتماعی باید گفت که یکی از روش‌های بسیار سودمند در جهت خدمات‌رسانی به روستاییان و وداشتن آن‌ها به کار و فعالیت، هماهنگی فعال‌سازی است. یکپارچه‌سازی خدمات می‌تواند مشکلات اساسی بیکاری را حل کند و سبب شود که روستاییان به درآمد قابل قبولی دست یابند و با درآمد بدست آمده بتوانند کار و فعالیت خود را گسترش داده و از تنبلی و سستی بیرون بیایند.

نتایج رگرسیون چندگانه

در این روش بر اساس ضریب بتای استاندارد بدست آمده، متغیرهای تحقق آزادی‌های سیاسی، دسترسی به فرصت‌های برابر، حاکمیت قانون و ثبات آن، دسترسی به خدمات اجتماعی، نقش داشتن در مدیریت توسعه و دسترسی به منابع و امکانات به

آمده و معنی‌دار بودن مدل نهایی رگرسیون چندگانه در این پژوهش، با معادله زیر می‌توان میزان احساس عدالت اجتماعی را با تنبلی اجتماعی در منطقه مورد مطالعه تخمین زد:

$$Y=2.05+0.526 (x_1)+ 0.272+ (0.272 (x_2)+ 0.272 (x_3) + -0.238 (x_4)+ -0.165 (x_5) + 0.543 (x_6)+ -0.471 (x_7)$$

در نهایت اطلاعات مندرج در شکل (۲) نشان می‌دهد که بر اساس نتایج حاصل از ضریب بتا، سهم و نقش متغیر «دسترسی به فرصت‌های برابر» در تبیین متغیر وابسته «تنبلی اجتماعی» بیش‌تر از سایر متغیرها است و متغیرهای «نقش داشتن در مدیریت توسعه» و «تحقق آزادی‌های سیاسی» به ترتیب در اولویت‌های بعدی قرار دارند.

ترتیب به عنوان متغیرهایی بودند که بیش‌ترین سهم را در میزان تغییرات متغیر وابسته داشتند. لذا این متغیرها در مدل نهایی باقی مانده و بقیه متغیرها از معادله حذف شدند. نتایج نشان می‌دهد که این متغیرهای پیش‌بین ۴۴ درصد ($R^2 = 0/44$) از میزان واریانس متغیر وابسته (احساس امنیت اجتماعی) را پیش‌بینی می‌کنند. ضریب تعیین بیانگر این است که متغیرهای دیگری نیز در میزان بهبود احساس امنیت اجتماعی روستاییان تأثیرگذار بوده‌اند که در مطالعه حاضر مورد بررسی قرار نگرفته‌اند. نتایج تحلیل واریانس یک طرفه نیز معنی‌دار بودن رگرسیون و رابطه خطی بین متغیرها را در گام نهایی نشان می‌دهد. جدول‌های ۵ و ۶ اطلاعات مربوط به این تجزیه و تحلیل را نشان می‌دهند. به منظور برآورد معادله تخمین، با توجه به اطلاعات بدست

جدول ۵- ضرایب رگرسیون چند مرحله‌ای برای تبیین رابطه احساس عدالت اجتماعی و تنبلی اجتماعی

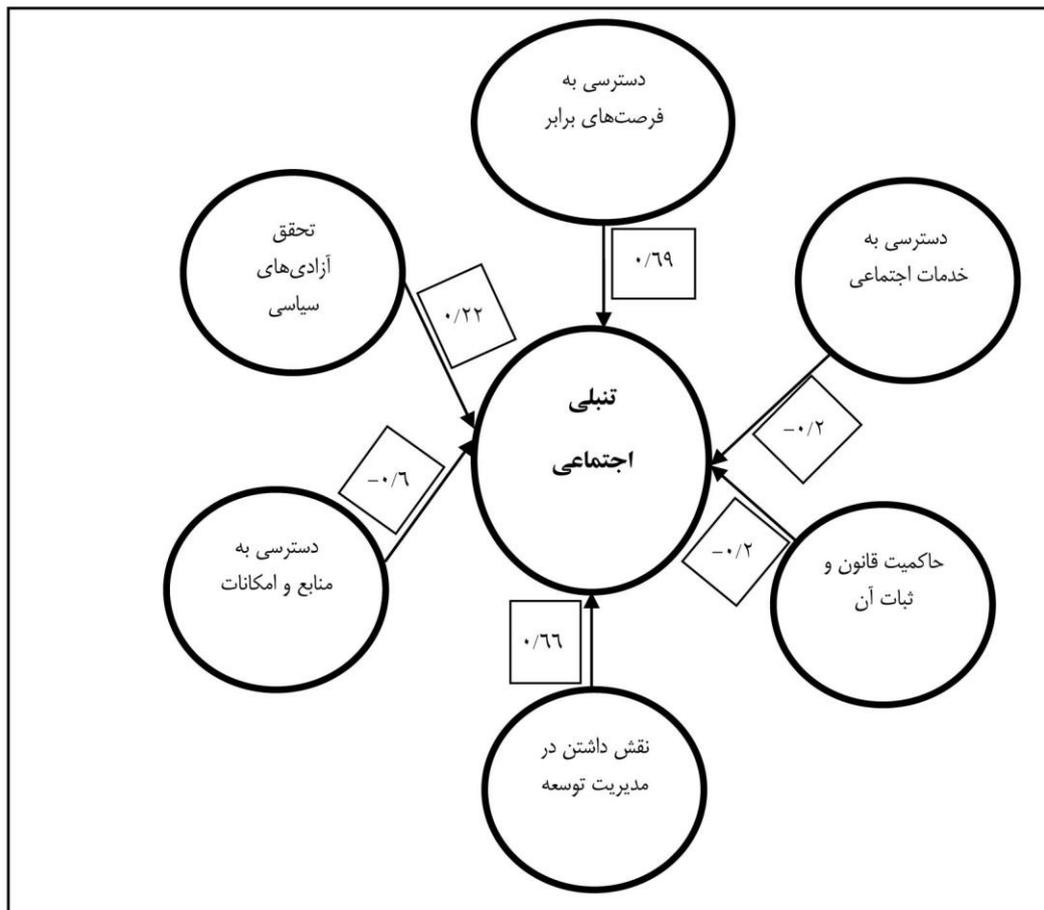
گام	نام متغیر	ضریب رگرسیون	R^2	ضریب تعیین تعدیل شده	مقدار (F)	مقدار (p)
۱	تحقق آزادی‌های سیاسی	۰/۵۱۶	۰/۲۶۶	۰/۲۶۳	۸۲/۹۶	۰/۰۰۰
۲	دسترسی به فرصت‌های برابر	۰/۵۵۵	۰/۳۰۸	۰/۳۰۱	۵۰/۶۲	۰/۰۰۰
۳	حاکمیت قانون و ثبات آن	۰/۵۹۳	۰/۳۵۲	۰/۳۴۳	۴۱/۰۶	۰/۰۰۰
۴	دسترسی به خدمات اجتماعی	۰/۶۱۰	۰/۳۷۲	۰/۳۶۱	۳۳/۴۷	۰/۰۰۰
۵	نقش داشتن در مدیریت توسعه	۰/۶۲۰	۰/۳۸۵	۰/۳۷۱	۲۸/۱۱	۰/۰۰۰
۶	دسترسی به منابع و امکانات	۰/۶۶۴	۰/۴۴۲	۰/۴۴۷	۲۹/۵۱	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳.

جدول ۶- ضرایب متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون نهایی برای تبیین رابطه احساس عدالت اجتماعی و تنبلی اجتماعی

متغیرهای پیش‌بین	ضرایب استاندارد نشده		مقدار t	مقدار (p)
	ضرایب ورود	خطای معیار		
عدد ثابت (عرض از مبدا)	۲/۰۵	۰/۳۵۶	۵/۷۶	۰/۰۰۰
دسترسی به فرصت‌های برابر (X_1)	۰/۵۲۶	۰/۰۵۸	۹/۱۲	۰/۰۰۰
عدم تحقق آزادی‌های سیاسی (X_2)	۰/۲۷۲	۰/۰۵۳	۵/۱۲	۰/۰۰۰
حاکمیت قانون و ثبات آن (X_3)	-۰/۲۳۸	۰/۰۵۲	-۴/۵۲	۰/۰۰۰
دسترسی به خدمات اجتماعی (X_4)	-۰/۱۶۵	۰/۰۶۷	-۲/۴۸	۰/۰۱۴
نقش داشتن در مدیریت توسعه (X_5)	۰/۵۴۳	۰/۱۰۳	۵/۲۷	۰/۰۰۰
دسترسی به منابع و امکانات (X_6)	-۰/۴۷۱	۰/۰۹۸	-۴/۷۸	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳.

شکل ۲- اهمیت نسبی متغیرهای مستقل در تبیین اجتماعی، منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳.

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

در این مقاله به تبیین رابطه احساس عدالت اجتماعی با بهبود تنبلی اجتماعی ساکنان مناطق روستایی پرداخته شده است. در این ارتباط، نتایج ضریب همبستگی پیرسون گویای این واقعیت است که رابطه بین متغیرهای تحقیق آزادی‌های سیاسی، دسترسی به منابع و امکانات، دسترسی به فرصت‌های برابر، برخورداری از درآمد قابل قبول، امکان مشارکت اجتماعی و نقش داشتن در مدیریت توسعه در سطح ۱ درصد خطا مثبت شده است و رابطه بین متغیرهای نبود تبعیض‌های اجتماعی و حاکمیت قانون و ثبات آن با متغیر وابسته تنبلی اجتماعی در سطح ۵ درصد خطا مثبت شده است و ضمن این که بین

متغیرهای امکان دست‌یابی به خواسته‌ها، دسترسی به خدمات اجتماعی و حاکمیت شایسته‌سالاری با متغیر تنبلی اجتماعی رابطه معنی‌داری مشاهده نشده است. از طرف دیگر، نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که از بین متغیرهای تحقیق، ۶ متغیر توسط رایانه، در معادله باقی ماندند و این متغیرها در کل توانستند ۴۴ درصد از تغییرات را تبیین نمایند.

نتایج تحقیق حاضر نشان داد که احساس عدالت اجتماعی از مهم‌ترین ارکان بهبود تنبلی اجتماعی و کشیده شدن شهروندان روستایی به کار و فعالیت است، چون وقتی روستاییان نابرابری و بی‌عدالتی را خارج از آستانه تحمل خود احساس نکنند - مراد از آستانه تحمل این است که می‌شود تبعیض را از بین برد ولی ریشه‌کنی فقر بنا به دلایل مناسبات اجتماعی و فضای سیاسی

انکارنشدنی است که اگر روستاییان احساس کنند که زمین بازی هموار و مسطح برای بازی ندارند و به تعبیری، قاعده بازی به نفع یک عده و به ضرر عده دیگری است، طبیعی است که از آن بازی خود را کنار می‌کشند؛ یعنی وقتی منابع و اطلاعات و دانش و سرمایه در اختیار یک عده خاص باشد دیگر کار و تلاش معنا و مفهوم خود را از دست می‌دهد.

در باب پیوند بین امکان مشارکت اجتماعی و تنبلی اجتماعی باید گفت که اگر روستاییان در فعالیتهای توسعه‌ای در نواحی روستایی در مراحل اجرای برنامه‌های توسعه به بازی گرفته نشوند، طبیعی است که منفعل شده و از برنامه‌های توسعه‌ای خود را کنار می‌کشند و کنار کشیدن همان و در لاک تنبلی و سستی خود رفتن همان.

در مورد ارتقای میزان تولید و تنبلی اجتماعی باید گفت که هر چه قدر تولیدات روستاییان فزونی گیرد، طبیعی است که روستاییان به فعالیت در امر تولید به میزان زیادی دلگرم می‌شوند. البته نباید فراموش شود که در فعالیتهای توسعه‌ای و گروهی در مناطق روستایی شهرستان اردبیل تنها به میزان خروجی و تولید اکتفا نشود، بلکه قابلیت کارایی نیروی کار مدنظر قرار گیرد چون فقط در این اوضاع و احوال است که میزان کار و تلاش و یا کرختی و تنبلی نیروی کار مشخص می‌شود. همچنین، در زمانی که میزان تولید از سقف قابل قبولی پایین باشد نباید این خسارت و عدم کارایی و میزان بازده پایین را به حساب همه نوشت، بلکه باید کسانی که از زیر کار طفره رفته و تن به کار نمی‌دهند مورد شناسایی قرار گرفته و با نیروهای باوراننده و انگیزاننده زمینه کار و تلاش فراوان آنها را فراهم کرد.

مطابق یافته‌های این پژوهش روشن است که تلاش و فعالیت در کشور ما از قداست برخوردار نیست و در این ارتباط لازم است که فرهنگ‌سازی گسترده‌ای به واسطه رسانه‌های گروهی و سایر نهادهای آموزشی مانند مدارس و دانشگاه‌ها

حاکم بر جامعه امکان‌پذیر نیست- لاجرم به کار و فعالیت کشیده شده و به نتایج تلاش و کوشش خود امیدوار می‌شوند. باید گفت که احساس عدالت اجتماعی به مثابه مشوق‌هایی عمل می‌کند که تنبلی و بی‌مسئولیتی را کنار گذاشته و با اراده پولادین در ساخت مناطق روستایی وارد عمل می‌شوند و هر آن چه در چینه دارند به نمایش می‌گذارند. نیروهای انگیزاننده و باوراننده و نیز، توسل به نیروهای وادارنده جهت ارتقای سخت‌کوشی و اهتمام به کار و فعالیت ره به جایی نمی‌برد و فقط به اتلاف سرمایه، انرژی و زمان منتهی می‌شود و از این رو شایسته است که متولیان توسعه روستایی فتیله نیروهای وادارنده را در مقابل نیروهای باوراننده و انگیزاننده، پایین بکشند.

در خصوص پیوند بین تحقق آزادهای سیاسی و تنبلی اجتماعی باید گفت که هرچه قدر روستاییان به صورت فعالانه در فعالیتهای توسعه‌ای روستا مشارکت داشته باشند، به همان میزان انگیزه آنان برای کار و تلاش بیش‌تر، سیر صعودی به خود گرفته و به دنبال آن میزان تنبلی و کاهلی آنان رو به نزول می‌گراید. افزون بر این، پیرامون پیوند بین دسترسی به منابع و تنبلی اجتماعی ذکر این نکته ضروری است که نباید دولت انحصار اطلاعات و منابع را در کنترل خود داشته باشد، چون این امر سبب می‌شود افق پیش‌روی روستاییان تیره و تاریک شده و نتوانند با انگیزه بیشتر کار و فعالیت خود را به پیش ببرند. در فضای مبهم و غبارآلود تصمیم‌گیری و میل به عمل و اقدام به شدت تنزل می‌یابد.

درخصوص ربط و نسبت بین حاکمیت قانون و تنبلی اجتماعی باید گفت که تنها در سایه قانون و یا یک قاعده کلی است که حقوق و آزادی معنا و مفهوم پیدا می‌کند و اگر افراد دریابند که از حقوق و آزادی لازم برخوردار نیستند طبیعی است میل و اشتیاق و شوق کار و فعالیت از قاموس فکری آنان رخت بر بسته و تنبلی و سستی بر آنان چیره می‌شود. در مورد نبود تبعیض‌های اجتماعی و تنبلی اجتماعی این یک واقعیت

صورت گیرد به این معنی که ارزش کار و تلاش به شهروندان شهری و روستایی تفهیم شود؛ یعنی به آستانه آگاهی شهروندان روستایی رسانده شود که کار و فعالیت تنها برای امرار و معاش و رفع نیازهای معیشتی و روزمره جهت بقا و یا ارتقای رفاه اجتماعی نیست، بلکه انسان اگر بخواهد رشد فکری، روحی، شخصیتی، روانی، معرفتی، اخلاقی، فرهنگی داشته باشد، باید کار کند و شهروندان شهری و روستایی باید به حق دریابند که در صورت پیشه کردن تنبلی و سستی آسیب‌های به مراتب شدیدتری را متحمل می‌شوند. به این معنی که شور و نشاط زندگی انسان تابعی از کار و تلاش آنان می‌باشد، یعنی افراد اگر سستی و کرختی پیشه گیرند دچار آسیب‌های روحی و روانی می‌شوند. در تأیید این گفته "اینشتن" که «زندگی عین دوچرخه سواری می‌ماند برای این که تعادلت به هم نخورد باید حرکت کنی» یا ارسطو زندگی را در حرکت می‌داند و نیز وی بر این باور است که سرچشمه اصلی سعادت انسان در خود او نهفته است، با این تذکر بسیار درست تأیید می‌کند: شرط هر لذت، فعالیت است، صرف نوعی نیرو که لذت بدون آن ممکن نیست. عده‌ای بر این باورند که «برای رشد کردن باید سختی کشید» یا بودا می‌گوید «تنبلی مسیری کوتاه به سمت مرگ و سخت‌کوشی راه زندگی است». یا تامس مور بر این باور است که «کار و زندگی دو مؤلفه جدانشدنی در حیات هر انسان است؛ یعنی زندگی کردن همان کار کردن است و کار کردن همان زندگی کردن. شخصیت آدمی بر اثر کار یا کارهایی که می‌کند، در طول زندگی شکل می‌گیرد و شخص به انسانی بی‌همتا تبدیل می‌شود. اما اشخاص بسیاری با غفلت از این واقعیت‌ها کار را به «شغل» یا «حرفه» فرمی می‌کاهند و از این‌رو، بین کار و زندگی جدایی می‌افکنند». از نظر مور، کار و زندگی دو روی یک

سکه‌اند و به همین دلیل باید «کار هم‌چون زندگی» تلقی شود. به بیان دیگر، باید کار را زندگی کرد و این خود هنری ممتاز است. یا حافظ چه خوب می‌گوید: «به راه بادیه رفتن به از نشستن باطل / اگر مراد نیابم به قدر وسع بکوشم». مطالب به غایت فراوانی در وصف کار و تلاش گفته شده ولی نگارنده در مطالعات خود درمی‌یابد که قوه شنوایی شهروندان این مرز و بوم کمتر با این جملات آشناست. از این‌رو، مطلوب است که مسئولان و دست‌اندرکاران ارزش واقعی کار را بیش‌تر به آستانه آگاهی مردم رسانده و کار و فعالیت را با اقدامات فرهنگی تبدیل به ارزش اجتماعی در جامعه کرده و خودشان نیز همراه شهروندان گام‌های محکمی در توسعه و پیشرفت و آبادانی کشور بردارند. علاوه بر این، مطلوب است که ثبات سیاسی و کاهش تنش‌های بین‌المللی در اولویت مسئولان و برنامه‌ریزان قرار بگیرد، چون عدم ثبات سیاسی سبب خروج سرمایه از کشور و عدم ورود سرمایه‌گذاری‌های خارجی به کشور شده و در فضای مبهم رانت‌خواری تشدید می‌شود. در این اوضاع و احوال شهروندان روستایی از آینده ناامید شده و برنامه‌ریزی بلندمدت را کنار گذاشته و سعی می‌کنند که ره صد ساله را یک شبه بپیمایند و در نتیجه به راه‌های میان‌بر، سریع و بدون تلاش برای کسب ثروت متوسل شده و از هر گونه اقدام و عملی که سبب کار و تلاش بیشتر باشد دست کشیده و تنبلی را بر سخت‌کوشی و تلاش دوچندان در اولویت قرار می‌دهند. البته در این میان، تولید و انباشت ثروت و اشتغال‌زایی و فقرزدایی و سرمایه‌گذاری فدای اقدامات میان‌بر جهت ثروت‌اندوزی مثل دلالی و واسطه‌گری و امور تجاری و بازرگانی می‌شود و جامعه هر روز فقیر و فقیرتر می‌شود.

منابع

- ایزدی، ع. (۱۳۹۵). چرا عقب مانده‌ایم، نشر علم.
- جوادی یگانه، م.، فولادیان، م. (۱۳۹۰)، تنبلی اجتماعی و عوامل موثر بر آن، مجله جامعه‌شناسی ایران، ۴ (۱۲)، ۳۵-۱۰، Doi.org/10.22054/qjss.2024.81050.2810
- حیدری ساریان، و (۱۳۹۹)، تحلیل عوامل بهبود احساس عدالت اجتماعی (موردشناسی: شهرستان اردبیل)، فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، ۲۸، ۶۰-۳۵، Doi: 10.22111/gaij.2018.4148
- حیدری ساریان، و (۱۳۹۹)، تحلیل اثرات حکمرانی خوب بر بهبود احساس امنیت اجتماعی روستایی، مطالعه موردی: شهرستان اردبیل، فصلنامه راهبردهای توسعه روستایی، جلد ۲(۷)، ۱۲۱-۱۲۹، Doi: 10.22048/rdsj.2020.233282.1853
- خدمی، ح (۱۳۹۷)، بررسی عوامل موثر بر ایجاد تعاونی‌های زنان روستایی (مطالعه موردی: سکونتگاه‌های روستایی بخش نیر و شهرستان ابرکوه استان یزد)، فصلنامه راهبردهای توسعه روستایی، (۵)، ۱۱۹، Doi: 10.22048/rdsj.2018.77561.1633
- صالح نیا، م، رفعتی، م (۱۴۰۲)، بررسی عوامل موثر بر درآمد خانوارهای روستایی حوضه دریاچه ارومیه، فصلنامه راهبردهای توسعه روستایی، (۱۰)، ۱۹۸-۱۶۳، Doi: 10.22048/RDSJ.2023.350924.2037
- رضاقلی، ع. (۱۳۹۶). جامعه‌شناسی نخبه‌کشی، نشر نی.
- وبر، م (۱۳۸۵)، اخلاق پروتستان و روح سرمایه‌داری، ترجمه مرتضی ثاقب‌فر، تهران: انتشارات جامی.
- Bettencourt, L. A., Brown, S. W., & MacKenzie, S. B. (2005). Customer-oriented boundary-spanning behaviors: Test of a social exchange model of antecedents. *Journal of Retailing*, 81(2), 141-157. <https://doi.org/10.1016/j.jretai.2005.03.004>.
- Cerasoli, Christopher P., Nicklin, Jessica M., and Ford, Michael T. (2015), Intrinsic motivation and extrinsic incentives jointly predict performance: A 40-Year Meta-Analysis." *Psychological Bulletin*, 2 (11), 36-58. PMID: 24491020. DOI: 10.1037/a0035661
- Cyz, S.H., Szmajke, A., Kruger, A., Kübler, M. (2017). Participation in team sports can eliminate the effect of social loafing. *Perceptual and Motor Skills*, 123(3):754-768. doi: 10.1177/0031512516664938.
- Dommeyer, C.J. (2012). A new strategy for dealing with social loafers on the group project: the segment manager method. *Journal of Marketing Education*, 34(2):113-127. <https://doi.org/10.1177/0273475312450384>.
- Duffy, M.K. & Shaw, J.D. (2001) The Salieri syndrome: Consequences of envy in groups. *Small Group Research*, 31, 3-23.
- Fischer, P., Krueger, Joachim. I., Greitemeyer, Tobias, Vogrincic, Claudia, Kastenmuller, Andreas, Frey, Dieter, and Heene, Moritz, Wicher Magdalena, Kainbacher, Martina (2012) "The bystander-effect: A meta-analytic review on bystander intervention in dangerous and Non-dangerous emergencies." *Psychological Bulletin*, 137(4), 517-537.
- Gagne, M. & Zuckerman, M (2000) Performance and learning goal orientations as moderators of social loafing and social facilitation. *Small Group Research*, 30, 524-41. <https://doi.org/10.1177/104649649903000502>.
- George, J.M (1998) Asymmetrical effects of rewards and punishments: The case of social loafing. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 68, 327-38.
- Goffin, Richard D., Woycheshin, David E., Hoffman, Brian J., and George, Kerrin (2014), The dimensionality of contextual and citizenship performance in military recruits: Support for nine dimensions using self-, peer, and supervisor ratings." *Military Psychology*, 25(5), 478-488.

- Society Open Science, 3(4):1–11. doi: 10.1098/rsos.160007.
- Lam, Ch. (2017). Can slack curb slacking?: examining the importance of team communication in reducing social loafing. IEEE International Professional Communication Conference (IPCC). Austin, TX Date: OCT 02-05, 2016. <https://doi.org/10.1109/IPCC.2016.7740502>.
- Lee, P.C., Chen, C.M., Liou, K.T. (2015). Using citizens' leadership behaviors to enhance worker motivation: reducing perceived social loafing in a coproductive tax service program. *Public Performance & Management Review*, 39(1), 172–197. <https://doi.org/10.1080/15309576.2016.1071172>.
- Liden, R.C., Wayne, S.J. & Sparrowe, R.T (2005) An examination of the mediating role of psychological empowerment on the relations between the job, interpersonal relationships, and work outcomes. *Journal of Applied Psychology*, 8(5), 407–16. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.85.3.407>.
- Liden, Robert; Wayne, Sandy J., Jaworski, Renata A., & Bennett, Nathan. (2005). Social loafing: A field investigation. *Journal of Management*, 30(2), 285-304. <https://doi.org/10.1016/j.jm.2003.02.002>.
- Lin, T and Huang, Ch (2010), Understanding social loafing in knowledge contribution from the perspectives of justice and trust, *Expert Systems with Applications* 3(6), 6156–6163. <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2008.07.014>.
- Masterson, S.S., Lewis, K., Goldman, B.M. & Taylor, M.S (2003), Integrating justice and social exchange: The differing effects of fair procedures and treatment on work relationships. *Academy of Management Journal*, 4(3), 738–48. DOI:10.2307/1556364.
- Meyer, B., Schermuly, C.C., Kauffeld, S. (2016). That's not my place: the interacting effects of <https://doi.org/10.1037/mil0000012>.
- Harding, L.M. (2018). Students of a feather “flocked” together: a group assignment method for reducing free-riding and improving group and individual learning outcomes. *Journal of Marketing Education*. 2 (6), 12-53. <https://doi.org/10.1177/02734753177085>.
- Harkins, S.G (1995), Social loafing and social facilitation. *Journal of Experimental Social Psychology*, 1987, 23, 1–18.
- Hsu, M. H., Ju, T. L., Yen, C. H., & Chang, C. M. (2007). Knowledge sharing behavior in virtual communities: The relationship between trust, self-efficacy, and outcome expectations. *International Journal of Human-Computer Studies*, 65, 153–169. <https://doi.org/10.1016/j.ijhcs.2006.09.003>.
- Ingham, G., Meydan, H., & Kahraman, Ç. (2010). Social Loafing and Impression Management in an Organizational Context, *International Review of Management and Marketing* 4(3), 201-206. [https://doi.org/10.1016/0022-1031\(80\)90051-7](https://doi.org/10.1016/0022-1031(80)90051-7).
- Jassawalla, A., Sashittal, H., Malshe, A. (2010), Students' Perceptions of Social Loafing: Its Antecedents and Consequences in Undergraduate Business Classroom Teams. *Academy of Management Learning & Education*, 8(1), 42–54. DOI:10.5465/AMLE.2009.37012178.
- Karau, S.J. & Hart, J.W (2000), Group cohesiveness and social loafing: Effects of a social interaction manipulation on individual motivation within groups. *Group Dynamics: Theory, Research and Practice*, 3, 185–91. <https://doi.org/10.1037/1089-2699.2.3.185>.
- Kidwell, R.E. & Bennett, N (1995) Employee propensity to withhold effort: A conceptual model to intersect three avenues of research. *Academy of Management Review*, 18, 429–56. <https://doi.org/10.2307/258904>.
- Klug, M., Bagrow, J.P. (2017). Understanding the group dynamics and success of teams. *Royal*

- MacKenzie, (2006), *Organizational Citizenship Behavior: Its Nature, Antecedents, and Consequences*. California: Sage Publications, 3 (60), 259-320. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.68.4.653>.
- Sharma, Jai, Bajpai, Naval, and Holani, Umesh (2011), "Organizational citizenship behavior in public and private sector and its impact on job satisfaction: A comparative study in Indian perspective." *International Journal of Business and Management*, 6 (1), 85-120. DOI:10.5539/ijbm.v6n1p67.
- Tan, H., Tan, M. (2010). *Organizational Citizenship Behavior and Social Loafing: The Role of Personality, Motives, and Contextual Factors*. *Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 142(1), 89-108. <https://doi.org/10.3200/JRLP.142.1.89-112>.
- Tepper, B.J (2005) *Consequences of abusive supervision*. *Academy of Management Journal*, 48, 178-90.
- Williams, K.D. & Sommer, K.L.(2000) *Social ostracism by coworkers: Does rejection lead to loafing or compensation?* *Personality and Social Psychology Bulletin*, 2(3),693-706. <https://doi.org/10.1177/0146167297237003>.
- Williams, Kipling & Karau, Steven. (1991). *Social loafing and social compensation: The effects of expectations of co-worker performance*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(4), 570-581. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.4.570>.
- faultlines, subgroup size, and social competence on social loafing behaviour in work groups. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 25(1):31-49. <https://doi.org/10.1080/1359432X.2014.996554>.
- Miles, J.A. & Greenberg, J (1995), *Using punishment threats to attenuate social loafing effects among swimmers*. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 56, 246-65. <https://doi.org/10.1006/obhd.1993.1054>.
- Perry, S.J., Lorinkova, N.M., Hunter, E.M., Hubbard, A., McMahon, J.T. (2017). *When does virtuality really "work"? Examining the role of work-family and virtuality in social loafing*. *Journal of Management*, 42(2), 449-479. <https://doi.org/10.1177/0149206313475814>.
- Redd, S , and Mintz, A . (2013), *Policy perspectives on national security and foreign policy decision making.* *Policy Studies Journal*, 4(1),1-19. <https://doi.org/10.1111/psj.12010>.
- Ringelmann, Max. (1913) . *Recherches sur le moneurs animes (accent): Travail de l'homme*. *Annales de l'Institute National Agronomique*, 2(12), 1-40.
- Salgado, Jesus F., Moscoso, Silvia, and Berges, Alfredo. (2013), *Conscientiousness, Its facets, and the prediction of job performance ratings: evidence against the narrow measures*. *International Journal Of Selection and Assessment*, 21(1) 74-84. <https://doi.org/10.1111/ijsa.12018>.
- Scott B , Organ, Dennis W., Podsakoff, Philip M.,